

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimo išaiškinimo

Vilnius, 1998 m. gruodžio 17 d.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Jarašiūno, Kęstučio Lapinsko, Zigmo Levickio, Augustino Normanto, Vlado Pavilionio, Jono Prapiesčio, Prano Vytauto Rasimavičiaus, Teodoros Staugaitienės ir Juozo Žilio, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsniu, Teismo posėdyje 1998 m. gruodžio 10 d. išnagrinėjo pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatuojamosios dalies 3.3 punkto priešpaskutinės pastraipos teiginį „Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti“ bei nutarime pavartotą formuluotę „nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų“.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

Konstitucinis Teismas 1998 m. sausio 10 d. priėmė nutarimą, kuriuo pripažino, kad Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ neprieštarauja Konstitucijai. Pareiškėjas prašo išaiškinti kai kurias šio Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatas.

Teismo posėdyje Vyriausybės kancleris K. Čilinskas paaiškino, kad po Respublikos Prezidento rinkimų ir jam prisiekus Vyriausybė grąžino įgaliojimus naujai išrinktam Respublikos Prezidentui. Seimas 1998 m. kovo 10 d. nutarimu pritarė 1998 m. kovo 6 d. Respublikos Prezidento

dekretu pateiktai Ministro Pirmininko kandidatūrai. Respublikos Prezidentas 1998 m. kovo 10 d. dekretu G. Vagnorių paskyrė Ministru Pirmininku ir pavedė jam sudaryti Vyriausybę. Respublikos Prezidento 1998 m. kovo 25 d. dekretu Vyriausybės sudėtis buvo patvirtinta. Ministras Pirmininkas ir ministrai prisiekė Seime. Vyriausybės manymu, nurodytos procedūros reiškia, kad Vyriausybė iš naujo gavo įgaliojimus veikti. Tačiau pasikeitus daliai ministrų iškilo klausimai: pagal kokius kriterijus reikėtų skaičiuoti ministrų pasikeitimus Vyriausybėje, ar šios sudėties Vyriausybei reikia vėl gauti Seimo įgaliojimus veikti? Todėl Vyriausybė prašo išaiškinti, ką reiškia Konstitucinio Teismo nutarimo teiginys „Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti“ bei nutarime pavartota formuluotė „nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų“.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1.1. Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimo 3.3 punkte analizuojamas Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo klausimas. Šio punkto priešpaskutinėje pastraipoje nurodoma, kad įgaliojimų grąžinimo procedūra suteikia galimybę Respublikos Prezidentui patikrinti, ar Seimas ir toliau pasitiki Vyriausybe. Respublikos Prezidentas, remdamasis Konstitucijos 92 straipsniu, 84 straipsnio 8 punktu bei atsižvelgdamas į parlamentinės demokratijos tradiciją, Konstitucijos 84 straipsnio 8 punkte nustatyta tvarka teikia Seimui svarstyti įgaliojimus grąžinusios Vyriausybės Ministro Pirmininko kandidatūrą. Seimui pritarus Ministro Pirmininko kandidatūrai ir Respublikos Prezidentui paskyrus Ministrą Pirmininką bei patvirtinus jo pateiktos Vyriausybės sudėtį, jeigu nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų, tai reikštų, kad Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti.

Pareiškėjas prašo išaiškinti, kaip reikėtų suprasti Konstitucinio Teismo nutarimo konstatuojamosios dalies nurodyto punkto priešpaskutinės pastraipos teiginį, kad Vyriausybė „yra iš naujo gavusi įgaliojimus“.

Konstitucinis Teismas pažymi, kad Konstitucinio Teismo nutarimas sudaro vieningą visumą. Nutarimo rezoliucija yra pagrįsta konstatuojamosios dalies argumentais ir motyvais. Šiame sprendime aiškindamas atitinkamas nutarimo nuostatas, Konstitucinis Teismas yra saistomas nutarimo turinio (Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalis).

1.2. Vertindamas Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo atitikimą Konstitucijai, Konstitucinis Teismas analizavo Vyriausybės programos teisinę reikšmę bei su tuo susijusius aukščiausių valdžios institucijų konstitucinius santykius. Šių santykių specifiką atskleidžia Konstitucijoje minimų sąvokų „Vyriausybės atsistatydinimas“ ir „Vyriausybės įgaliojimų

grąžinimas“ sugretinimas. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad jų negalima laikyti tapačiomis. Jos susijusios su skirtingomis teisinėmis situacijomis. Tai lemia ir skirtingus teisinius padarinius.

Vyriausybės atsistatydinimo pagrindai įtvirtinti Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalyje. Pagal Konstitucijos 101 straipsnio 2 dalį atsistatydinti turi ir Vyriausybė, kuri, pasikeitus daugiau kaip pusei ministrų, iš naujo negauna Seimo įgaliojimų. Vyriausybės atsistatydinimas siejamas su Seimo pasitikėjimo Vyriausybe netekimu ar neįgijimu. Vyriausybės atsistatydinimas reiškia, kad jos veikla pasibaigia. Po atsistatydinimo, o Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte numatytu atveju – dar iki jo, pradedama naujos Vyriausybės formavimo procedūra. Todėl pažymėtina, kad tik po Vyriausybės atsistatydinimo gali būti formuojama nauja Vyriausybė ir tvirtinama Vyriausybės programa.

Vyriausybės įgaliojimų grąžinimas turi kitą teisinę prasmę, kuri išaiškinta nutarime. Vyriausybės įgaliojimų grąžinimas Konstitucijoje yra tiesiogiai numatytas po Seimo rinkimų ir po Respublikos Prezidento rinkimų. Kaip buvo minėta, kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų, Vyriausybė taip pat turi iš naujo gauti Seimo įgaliojimus. Negavusi šių įgaliojimų, Vyriausybė turi atsistatydinti.

Konstitucinio Teismo nutarime pažymėta, kad po Respublikos Prezidento rinkimų Vyriausybė taip pat grąžina savo įgaliojimus naujai išrinktam Respublikos Prezidentui. Tačiau Konstitucijos normose nenumatyta, kad tuomet Vyriausybė privalo atsistatydinti. Tai paaiškinama tuo, kad pasikeitus valstybės vadovui išlieka Seimo pasitikėjimas Vyriausybe. Seimui pritarus Respublikos Prezidento pateiktai svarstyti įgaliojimus grąžinusios Vyriausybės Ministro Pirmininko kandidatūrai, Respublikos Prezidentui paskyrus Ministrą Pirmininką bei patvirtinus jo pateiktos Vyriausybės sudėtį, jei nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų, pripažįstama, kad Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti.

Konstitucinis Teismas pažymi, kad šiuo atveju tai reiškia, jog Vyriausybei yra iš naujo suteikti įgaliojimai veikti ir todėl ministrų pasikeitimai Vyriausybėje turėtų būti skaičiuojami nuo šių įgaliojimų gavimo.

2. Pareiškėjas taip pat prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo nutarime pavartota formuluotė „nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų“ preziumuoja Seimo statuto 202 straipsnyje reglamentuotą Vyriausybės sudėties pasikeitimą. Jis klausia, ar tokiam Vyriausybės sudėties pasikeitimui priskirtini atvejai, kai ministrai buvo atleisti dėl to, kad panaikintos atitinkamos institucijos arba nebeliko tokių pareigų, ir kai pasikeitė ministrų pareigų pavadinimai išplėtus ar sumažinus ministerijų valdymo funkcijas, nors ministrai liko dirbti. Pareiškėjas taip pat norėtų sužinoti, ar pripažįstama, kad ministrai pasikeitė, kai, panaikinus kai kurias ministerijas ir jų funkcijas perskirsčius kitoms ministerijoms, nė vienas ministras nebuvo pakeistas.

Konstitucinis Teismas pažymi, kad šie klausimai Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarime nebuvo nagrinėti, todėl jie negali būti aiškinami. Tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatuojamosios dalies 3.3 punkto priešpaskutinės pastraipos teiginys, jog „Vyriausybė yra iš naujo gavusi įgaliojimus veikti“ po Respublikos Prezidento rinkimų Seimui pritarus Ministro Pirmininko kandidatūrai ir Respublikos Prezidentui paskyrus Ministrą Pirmininką bei patvirtinus jo pateiktos Vyriausybės sudėtį, jeigu nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų, reiškia, kad prasideda naujas Vyriausybės įgaliojimų tarpsnis ir todėl ministrų pasikeitimai Vyriausybėje skaičiuojami nuo jo pradžios.

2. Atsisakyti išaiškinti formuluotę „nepasikeitė daugiau kaip pusė ministrų“.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Jarašiūnas

Kęstutis Lapinskas

Zigmas Levickis

Augustinas Normantas

Vladas Pavilionis

Jonas Prapiestis

Pranas Vytautas Rasimavičius

Teodora Staugaitienė

Juozas Žilys